НЕЗАВИСИМ НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК

НОВА ЗОРА®

www.novazora.net

www.zora-news.com

Г.С. Раковски: Любовта към Отечеството превъзходи сичките световни добрини

ВТОРНИК, 30 ОКТОМВРИ 2018 г. ЦЕНА 1 ЛВ. СОФИЯ ГОДИНА XXI (XXVIII) БРОЙ 40

1 ноември – Денят на Народните Будители

КОЙ СЕ СТРАХУВА ОТ ИВАН ВАЗОВ?

Срещу глобализма и неолиберализма, няма по-могъщо и по-точно оръжие, от духа и творческото дело на Иван Вазов

Панко Анчев

Въпросът, поставен в заглавието, е твърде конкретен, но въпреки това носи в себе си още много и много въпроси, отнасящи се преди всичко до **причините, поради които днес забравяме, пренебрегваме или просто унищожаваме националните традиции.** И оставяме върху българската почва да избуят плевелите на глобализма и да задушат **поривите на родолюбието, националните традиции, българското.** Процесите са напреднали, а резултатите от тях – все по-очевидни и попечални.

Постмодерната епоха подлага на изпитания нациите и националните държави, каквито преди те не са имали. Днес се говори за тяхното отмиране и изчезване, за да се създадат на тяхното място глобални общности и някакво ново *„цивилизационно родство”*. Това **родство** е белязано не с **наследяване на реални общи традиции и историческо минало, на вяра и религия, начин на живот и мислене, а на икономически перспективи, единен пазар и наличие на суровини, технологии и работна ръка**. Икономическата интеграция се преобразува в парадържава, на която се възлагат или по-скоро приписват цивилизационни **принципи и свойства.** Най-очебийният пример е **Европейският съюз,** който излезе от първоначалния си вид на *„обща икономическа зона”*, за да се превърне **в общност на интегрирани държави доброволно отстъпващи своя суверинитет** на тази общност-империя и цивилизация, **простираща се върху почти целия европейски континент.**

На стр. 2

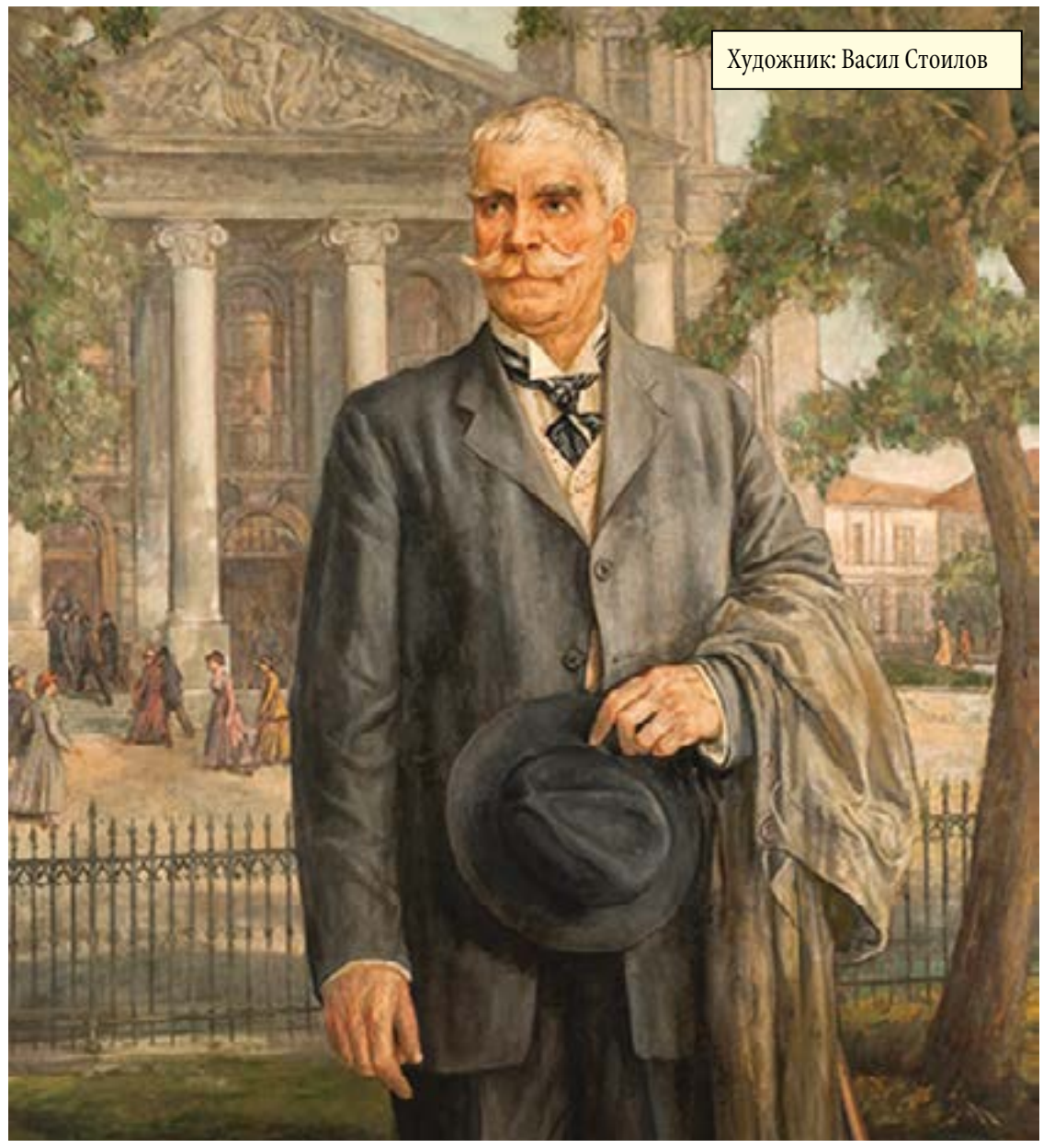

Художник: Васил Стоилов

ТЕЖКИЯТ МАХОВИК НА ИСТОРИЯТА

ПРОФ. Д. ИСТ. Н. ТРЕНДАФИЛ МИТЕВ ПРЕД „НОВА ЗОРА“, В РАЗГОВОР С МИНЧО МИНЧЕВ ЗА НАЦИОНАЛНОТО ПОМИРЕНИЕ И ЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИТЕ, КАТО НЕОТМЕНИМ ДЪЛГ И ОТГОВОРНОСТ

Минчо Минчев: проф. Митев, Вашата нова монография „Национално помирение за единение и спасение на България“, лично за мен, е събитие от най-важните и навременни. Бих казал, дори, че е попадение в десетката. Прочетох я на един дъх и мисля, че идеите в нея са с научен принос, от особено значение.

Преди да Ви помоля да разкажете за тях, искам да Ви уверя, че тази тема, съвсем не е нова за читателите на *„Нова Зора“*. **Като хора с критично-аналитична нагласа, те сами твърде отдавна са осмислили проблема за единението, като форма на концентрация на националната енергия. Казвам всичко това, колкото да отбележа само, че жанрът има памет, както и да Ви уверя, че значимостта на Вашите идеи, струва ми се, ще бъде оценена подобаващо и те ще легнат, като неотвято зърно в благодарната народна нива.**

Как всъщност се зароди идеята за Вашия приносен труд?

Трендафил Митев: Най-напред искам да благодаря на редакцията на в-к „Нова Зора” за проявения интерес към моите творчески търсения. А на въпроса ще отговоря така: **много и все важни причини ме подтикнаха да напиша тази си работа.** На първо място, аз вече много години изследвам и преподавам на студентите история на българския политически живот. **В хода на работа съм установил наличието на една от най-старите и изключително плодотворни български държавнотворни традиции. Тя е свързана със съзнателното разработване и провеждане на политика, от страна на наши владетели и държавници в по-новото време, за единение и сплотяване на народа ни.** Тази политика е съдействала **за напредъка на държавата,** вследствие на което българите са преживявали не един *„златен век”* в своето развитие. Но за съжаление, през последното столетие **традицията за единението на народа беше затлачена от една безпрецедентна вътрешно-национална конфликтност.**

На стр. 6-7-8

КОЙ СЕ СТРАХУВА ОТ ИВАН ВАЗОВ?

От стр. 1

Този преход е **гигантски исторически проект,** засягащ практически целия свят. Той променя **глобалната структура,** въвежда **нови правила на обществено устройство и вкарва в нови рамки взаимоотношенията** (диалог и сблъсък на култури и цивилизации) **между глобалния свят и националните държави и техните икономики и култури.** Неизравнеността на икономиките и мъчителното изоставане на някои от влизащите в този съюз държави в административната и институционалната им уредба – от една страна, а от друга – **противоречията между водещите му членове** по това кой и как да определя **общата политика, създават огромни и все по-трудно преодолими трудности.** И трябва дебело да се подчертае, че те не са обичайните за всяко подобно начало трудности на първоначалното регулиране и наместване на пластовете, а криза на несъвместимостите и невъзможностите да се събере в едно толкова различни държавни субекти. **Коварството, а и несъстоятелността на Европейския съюз е в това, че чрез него се прави опит за преразглеждане на „цивилизационния избор" и събиране на народи, общества и държави, изконно принадлежащи на различни цивилизации, за да се докаже съществуването на една**

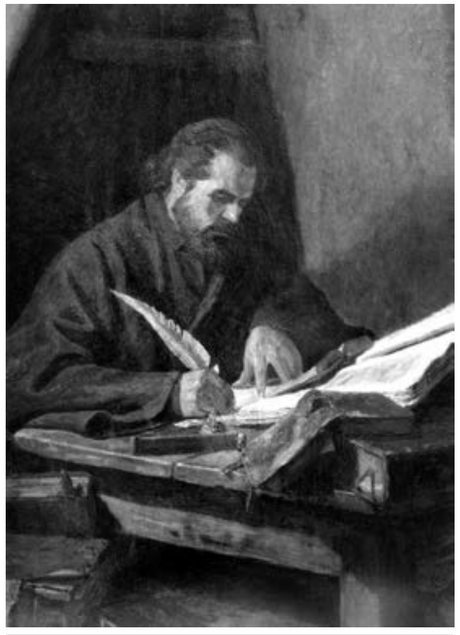

Паисий Хиляндарски

несъществуваща цивилизация, обозначена като *„европейска"*.

Освен това буржоазно-капиталистическата система във всичките й стадии е **система на разделенията, противоречията и конфликтите, породени от конкуренцията на пазара, на междудържавните и гражданските войни.** И няма никакво значение дали тези конфликти и войни **са открити, горещи или тлеещи – те съществуват и напрягат системата, смразяват народите, обществата и държавите, държат го в постоянна готовност за открит сблъсък, който да разреши противоречията.** В тази среда **по-силният** *„изяжда"* **по-слабия** и този закон не може да бъде отменен, отречен, а най-малкото пренебрегван. **Той определя правилата и законите на общественото устройство,** създава йерархия между държавите, определя разположението и границите на *„зоните на влияние"* на т. нар. *„велики сили"*. **Тези правила не могат да бъдат изменяни или премахвани; те ще важат, докато системата съществува.**

И още: от тази система никому не е позволено да излиза. А то е и невъзможно. Тази невъзможност обрича всички, ако не намерят сили да се съпротивляват и съхраняват себе си в унифицирацията се свят.

Няма как всичко това в един исторически момент да не даде своите **лоши резултати.**

Модерната епоха и буржоазно-капиталистическата система родиха нациите. Нацията е качествено ново обединение на хора с обща кръв, език и съзнание за родство, което родство не е задължително да бъде кръвно или дори произхождащо от общите традиции. То съюзява различните етнически и етнографски групи, **за да ги включи в една нова система** на производство и разпределение на **материални и духовни блага** под властта на новия тип държава. **Или на идеята за такава държава!**

Именно идеята за държава и за политическата свобода и независимост на личността е формационният код на нацията. Нацията е и субектът, призван да ръководи, съхранява и осъзнава хората в острата и непримирима конкуренция във всички сфери на живота, която икономическата система налага. На нацията е необходима своя **собствена държава,** за да прибере под крилото си тези, които са застрашени от другите нации и подобните държави.

Така се формира и българската нация.

Това започва да се осъществява към средата на **XV[222] век.** Тогава именно **преп. Паисий Хилендарски формулира идеята за българската национална държава.** От този момент властта на **Константинополската патриаршия и османската политическа власт** се осъзнават като **робство,** което трябва да бъде **отхвърлено. То пречи на духовното развитие на българите, на тяхното образование, култура, стопански възход.** Робството е порок, зло, защото е отнета изконната свобода на човека и народа.

Този исторически момент се нарича възраждане (ренесанс), т. е. повторно раждане. Названието обозначава по-скоро **външната страна,** формата на процеса, която е подражание и ново осмисляне на римската античност - **за Западна Европа, и Средновековието, но до падането на България под османската власт – за българската нация.** По същество това е радикален преход, навлизане в ново състояние и нова епоха. **Историята за българите придобива нов смисъл; тя бива осъзнавана от самите тях като доказателство за правото на съществуването им като народ, нация и държава, както и като мотив и легитимиране на зараждащия се революционен дух за национално политическо освобождение.** Историята ускорява своя ход, за да се изпълнят по-бързо националните идеали. Средството, с което това ще стане, е буржоазно-демократичната и национално-освободителната революция. **В българския свят те са почти едно и също** – само проявлението им е в различни сфери. Но една без друга те са невъзможни.

Национално-освободителната революция *„облагородява"* **историята на възраждането, възвишава смисъла й и я изпълва с героизъм, висока нравственост и святост.** Тя скрива егоизма на новосъздаващата се буржоазия, маскира истинския й облик.

И макар българското възраждане да е възраждане на идеята за държавното средновековно минало, то е по същество пълно отрицание на Средновековието, секуларизация и въвеждане на светски правила и норми на обществоното устройство. Борбите за църковна независимост са борби политически за определяне реалните територии на бъдещата национална държава и установяване чрез **Църквата на първообраза на държавното устройство.** Дейците на тези борби искат да подчинят Екзархията на политиката и политическите цели на буржоазията. **Те сами са повече атеисти отколкото вярващи хора.** За тях самостоятелната църква е **първата фаза от процеса на пълното политическо освобождение и създаване на националната държава.**

От тук произтичат редица

последствия за самата национална държава

и за българската нация в тяхната историческа съдба – чак до наши дни. Защото по същество именно борбите за църковна независимост показаха, че българският свят се отказва от Църквата, вярата и православието. Преди още да се създаде независимата национална държава, тя вече бе секуларизирана и Църквата бе отделена от държавата. Тя щеше да бъде използвана от време на време като инструмент за разрешаване на **политически проблеми,** защото бе превърната в елемент на гражданското общество. **И когато след Освобождението интелигенцията, която бе идеологът, двигателят и ръководителят на църковните борби, осъзна, че идеалите на революцията са поругани и забравени, изпадна в тежка духовна криза и практически се отказа от своята водеща сила в обществото. Пък и самата държава я ограничи и измести от тази роля.** Това бе тежка душевна драма, която щеше да породи различни идеологически течения и учения, а националният живот щеше да се видоизмени, за да се превърне в обществено-политически. Този факт трябваше да бъде **поука за коварството на системата и да се преосмисли начинът на мислене и поведение както на интелигенцията, така и на цялата нация. За съжаление това не стана.**

И днес виждаме резултатите.

Фомирането на българската нация и историята на борбите за национално освобождение

преминават под знака на мъчителното търсене и избистряне на някаква национална идея, способна да обедини целия народ и го превърне в нация. Но по-далеч от идеята за национално освобождение и възстановяване на българската държава, която до падането си под османската власт е била силна и е доминирала над много народи и държави, **не можа да се отиде. Именно църковните борби с тяхното радикално отричане и поругаване на Константинополския патриарх посяха недоверието на българите към Църквата, нейната йерархия, духовенството, та дори и към Православието.** Създаването на *„чиста и свята република"* **бе само един лозунг, а не идеология.** А какво ще се прави, когато този лозунг бъде **изпълнен, не се знаеше.** Затова накъде ще върви нацията, с кого ще бъде, какви цели ще постига, се говори **бегло, с най-общи думи, неясно.**

Не е случайно, че и историографията, и литературознанието след Освобождението упорито говорят, че няма връзка между Средновековието и новото време, че връзката между тях се е прекъснала и това те намират за напълно нормално и естествено. Защото така е по-лесно да се твърди, че българският народ **не е православен, а езически, защото бил насилствено християнизиран.** От това твърдение после произлиза и тезата, **че не сме славяни и че Русия винаги е играла пагубна роля в нашето съществуване.** Тя е чисто политическа и трябва да оправдае **промяната на геополитическата ориентация на държавата, за да излезе от орбитата на руското влияние и зависимости. Подобна** *„научна"* **теза трябва да покаже, че с Русия нямаме никакви връзки и че тя ни е освободила по чисто прагматични, егоистични и користни имперски причини, за да стъпи на Балканския полуостров и завладее проливите.**

Преориентацията към Западна Европа ще осигури по-добър и по-богат живот, ще отвори **нови възможности** за икономическо развитие и ще ни доближи, както смятат редица тогавашни политици, към **трапезата на богатите и силните. А с Русия ще си останем в Средновековието.**

Подчертавам, че и през Възраждането, и след него завършек в свободната държава националната идеология се свежда все до най-близките цели, до обясняването и разрешаването на конюнктурни цели и задачи. Тази идеология се изчерпва с

идеята с кого да бъдем в момента, от кого да очакваме помощ,

кой ще ни даде повече. Разбира се, за цената на този *„нов цивилизационен избор"*, прокламиран най-напред от Захарий Стоянов, не се казва и дума. Важно е да се внуши, че след като бъде сторен, ще потекат реки от мед и масло!

Много са причините за всичко това. Но трябва непременно да отчетем изключително **високата степен на прагматичност** в размишленията на идеолозите на българската нация от Възраждането та чак до наши дни. Тя произлиза от **социалната структура на българския свят** в края на средновековието и през възраждането. В него класовото разслоение е минимално. Всички в еднаква степен са подложени **на изпитанията, които османската власт и османското средновековие и обуржоазяването по османски модел налага на българите. Аристокрацията е физически ликвидирана до края на X²V век, а Българската православна църква поради това, че няма своя йерархия, не успя да формира духовенство и най-вече монашество, което да поеме интелектуалния живот,** не оказва съществено влияние в обществения живот. **Липсва интелигенция, а доколкото я има, е лишена от традиции, подготовка, мащаб на мислене.** Това принуждава нацията да мисли преди всичко за своето **физическо оцеляване.**

Така нацията изработва защитни реакции за физическо оцеляване, но пренебрегва, защото се отказва от вярата и губи религиозното си съзнание, заплахите върху духовното си здраве и сили. Тя се люшка от едно влияния към друго, от една идея към друга, от една цел към друга и дори от един цивилизационен избор към друг. **В някакъв смисъл това е неизбежно, защото никой малък народ не е в състояние да роди мащабна идея за себе си; малкият народ е обречен да върви с другите или след другите, да чака тяхната милост, да се надява, че решението на великите сили ще бъде благоприятно за тях и няма да ги ощети.** Но не е оправдано да си чак толкова инертен в идеите си и да не съумяваш да отстояваш **принципи и традиции,** без които рискуваш да погинеш.

На стр. 4-5

МАРИН ДРИНОВ - ДОСТОЕН БЪЛГАРСКИ УЧЕН И ОБЩЕСТВЕНИК

Българо-украинска научна конференция по случай 180 години от неговото рождение

На 19 октомври 2018г. в гр. Панагюрище, родният град на проф. Марин Дринов, се проведе международна научна конференция. В нея, със свои доклади, взеха участие **български и украински преподаватели и изследователи.** И това не бе никак случайно, тъй като жизненият **път видния учен и обществен деец е тясно свързан както с България,** така и с Украйна.

Роден в селище, превърнало се **през 1876 г.** в столица на Априлското въстание, в продължение на повече от **три десетилетия проф. Марин Дринов живее и твори в гр. Харков,** в който се намира един от най-авторитетните университети на Украйна. Установяването му в този град не е никак случайно, тъй като той получава **висшето си историко-филологическо образование в Московския университет** във време, когато в България, намираща се под властта на **Османската империя,** няма не само **висше учебно заведение**, но дори и **средно.** Вярно е, че съществува **българска гимназия още от 1858 г.,** но тя е открита в **гр. Болград,** селище, което се намира **далеч от българските земи.** Вярно е, че **през 1869 г.** е основано **и Книжовно дружество** (първообразът на днешната Българска академия на науките), **което също е вън от пределите на България** и заедно с това няма облика на преподавателско учебно заведение.

При това положение пред младия Марин Дринов не остава друга алтернатива където да реализира своите знания, освен в чужбина. Като московски възпитаник **предпочитанията му съвсем естествено са към Русия.** По стечение на обстоятелства, такава възможност му се открива в **гр. Харков, тогава в пределите на Русия**, където още от началото на **XIX в. е открит** университет, **превърнал се в един от центровете на руската славистика.** Обстановката, в която попада благоприятства изключително много за изявяването **му не само като преподавател, но и изтъкнат изследовател на средновековната история не само на българския, но и на другите южнославянски народи.**

Тези моменти от жизнения и изследователски път на **проф. Марин Дринов** бяха отново **преповторени и от участващите в конференцията.** Заедно с това бяха изнесени и **редица доклади,** които, хвърлиха **нова, обилна светлина върху семейната среда, в която се ражда големият учен. Те бяха дело на лица, наследници не само на проф. Марин Дринов, но и на неговия брат Найден Дринов,** които днес живеят както в България, така и вън от нейните предели.

От украинските колеги бяха изнесени доклади за някои **учени от Харковския университет, които са били в близки отношения с техния български колега, както и за приноса на проф. Марин Дринов за осветляване жизнения път на някои лица, тясно свързани с изграждането и утвърждаването на Харковския университет като авторитетно висше учебно заведение.**

Отново бе припомнена ролята на **проф. Марин Дринов за избора на гр. София като столица на възобновената** след почти петвековно отсъствие от политическата карта на Европа **българска държава,** за контактите му с видни **чешки учени и общественици от Чехия, която до 1918 г. е пределите на Австро-Унгария. Припомнена беше** заслугата на **проф. Марин Дринов** за **палеографската обработка на един от преписите на Паисиевата история,** интересите, които той проявява към помощните исторически науки и пр.

По разбираеми причини, не е възможно да се изброят **заглавията на изнесените доклади.** Те ще бъдат публикувани в **отделен том** и така ще станат достояние на ония, които **проявяват интерес към жизнения и обществен път на проф. Марин Дринов.**

Проведената конференция бе **поредното достойно признание на големия български учен и общественик.**

Не може обаче да не се изтъкне, че конференцията бе почетена с присъствието на председателя на Българската академия на науките академик Юлиан Ревалски, бившия председател на БАН академик Иван Юхновски, заместник-председателя на БАН **член-кор. Васил Николов,** посланика на Украйна в България **Виталий Москаленко**, кмета на гр. Панагюрище **Никола Белишки** , както и група родственици на **рода Дринови.**

Гости на конференцията бяха и музейни работници от гр. Пазарджик и гр. Копривщица.

Милен Куманов, Десислава Костадинова

Част от участниците в конференцията

От стр. 3

Опасно е заради **желанието да оцелееш,** да изменяш не просто на принципите си, а да си **въобразяваш,** че е възможно да се отказваш от **веднъж завинаги направения цивилизационен избор,** за да угодиш на новия си патрон и **измолиш от него някакво благодеяние.**

За съжаление интелигенцията ни не е последователна и е неспособна да показва на нацията грешките и да я възпира от неправилни решения.

Такива са днес резултатите от историята ни през модерната епоха.

Люшкането към един или друг покровител и оправдаването му всеки път с *„нов цивилизационен избор"*, **извършвано от държавата и нейната власт, обезсилва националното съзнание.** То става податливо на **всякакви идеологии и техните внушения.** И понеже българският ум почти не се занимава с **проблема за нашето предназначение в историята, нито с формулирането на една реална и неизменна национална идея, усилията на интелигенцията се свеждат до това да се търсят конюнктурни решения за постоянните икономически и политически кризи, за бедността и националните катастрофи след всяка война,** в която участваме винаги в съюз с победените. Българската нация **не си поставя стратегически цели; тя не осъзнава историята като осъществяване на Божия промисъл, според който всеки народ съществува, за да изпълни някаква мисия, а не просто да се храни и използва благата на живота. Публицистичното отношение към историята като аргумент за една или друга политическа позиция и оправдаване на едно или друго решение на властта и държавата не е философия на историята и не позволява историята да бъде национален опит, традиция и урок за настоящето и бъдещето.** Поради това ние сами себе си не познаваме, не знаем кои и какви сме, какво Бог ни е възложил да изпълним.

И ето днес отново сме пленени от увлечението да бъдем глобалисти, европейци, политкоректни, граждани на света. За да станем такива обаче, ни налагат да съблечем от себе си българското, традицията, миналото, историята; да се откажем от всичко, което крепи националното съзнание и милее за националната държава, която е наше отечество, а не територия, пазар, стратегическа точка в геополитиката, част от коридор и т. н. Каквато е тя за нашите *„благодетели"*.

Отказаме се дори без да се замислим.

Ерозията на българското национално съзнание

започва веднага след Освобождението и протича в различните времена с различна скорост и интензивност. Но тази скорост рязко се увеличава от 80-те години на XX век, когато и у нас проникнаха **вирусите на неолиберализма и неговата естетика, наречена постмодернизъм. Неолиберализмът прокламира края на Просвещението,** а заедно с него и на онези нравствени и политически ценности, които утвърди **Френската буржоазна революция и които бяха възприети от цялото човечество, защото носеха в себе си човеколюбие и съзнание за принадлежност към своята нация и национална държава.** В Европа се подготвяше изпълнението на **грандиозен социално-геополитически проект** за създаване под знака на глобализацията на една огромна **наднационална държава.** Най-напред това трябваше да бъде върху основата на Европейския съюз, а след това тази империя ще обхване целия свят. **Тази пропаганда още продължава да трови съзнанието на българите.**

Все повече хора обаче виждат, разбират и говорят за бедите, които са ни сполетели с тази глобализация. И не само у нас, но и в Западна Европа.

Днес все повече хора осъзнават

какво сме изгубили и какво още ще изгубим,

отказвайки се от националното си съзнание и държава. Осъзнава го найсетне и интелигенцията – поне вече в малко по-голяма степен. Пораженията от денационализацията обаче са тежки и необратими.

Трябва да се признае, че **стратезите на неолибералната денационализация действат агресивно и последователно, но умно и без да насилват личното и общественото мнение.** Смисълът на тяхната пропаганда е, както стана дума по-горе, че **условието за богат и охолен живот е новият цивилизационен избор, европейската интеграция, глобализацията и пълното възприемане на т. нар.** *„европейски ценности"*. За да успеят в своите **намерения,** те посягат на **образованието и културата, медиите и изобщо на публичното говорене.** Неграмотността отваря широко вратите за тази пропаганда, а самата пропаганда **не се подлага на абсолютно никакво съзнениие и подозрение.**

Подчинената на неолиберализма държава принизи образованието, превръщайки всичките му степени в пазарни площадки за *„образователни услуги"*. Тя извади от същността и смисъла му възпитанието, **морала, нравствените ценности, културата, знанието, грамотността дори. Училището отчужди младите хора от националните ценности и уважението и почитта към националните герои и строителите на българската национална държава и култура.** Упорито и последователно се внушава на обществото, че днешните **млади не разбирали езика на Вазов, Любен Каравелов, Ботев; че са им чужди писателите, чиято биография е свързана с борбите за национално освобождение и социална справедливост. Не ги разбирали, защото езикът им бил остарял, бил от друго време, а сега се говори по друг начин.**

Държавата на неолиберализма настройва учениците срещу тези автори **не заради езика на творбите им, а заради начина им на мислене, заради ценностите,** които утвърждават, както и заради **любовта им към отечеството и готовността им да се жертват за неговата свобода и чест. Такива добродетели днес не са необходими на неолибералите и постмодернистите.** И на държавата, която е в техен плен и се управлява от тях.

Да не разбираш Иван Вазов не е обикновен поколенчески проблем,

нито конфликт между поколенията, още по-малко проблем от развитието на езика. Това е огромна **национална и социална драма,** знак за духовна **разруха и смърт на нацията.** Не демографската криза е **големият проблем за България днес, а пълното отчуждаване на младите** (а и на възрастните също) **от Иван Вазов и класиците от Х²Х и XX век, от българския дух, съзнание, ум, език.** Очевидно е, че вече живеем в друга държава, където духовната мизерия е станала **по-страшна от материалната. Сега дори словото не е утеха за многострадалния българин.** Какъв е смисълът да се увеличава **раждаемостта,** когато тя ще **произвежда само физическа плът и работна ръка, а не национално съзнание?**

Бог ще съди тези, които участваха или съучастваха в погрома над българската национална душа. Но той ще съди и всички нас, които пасивно наблюдавахме отблизо или отдалеч този погром. Българските писатели, които тръбят, че са **наследници на Иван Вазов,** позволиха на неграмотните и злонамерените **да опростачат езика, мисленето, поведението на нацията. И още не осъзнават какво се е случило. Не осъзнават, защото не се замислят за своята отговорност, вярвайки че войната срещу нацията, духа и културата е война срещу някои други, а не срещу тях.**

Как обаче наричаш себе си български писател, а нехаеш за езика, сам го разваляш и омърсяваш; когато мълчиш, защото *„какъв смисъл има да говориш, когато никой не те чува"*; **или си зает единствено със себе си и своя мизерен бит, с премиерката на нова книга, литературно четене или ще драсне ли някой два-три реда за тебе и твоите опуси, та белким те запишат в пантеона на** *„безсмъртните"*. **Това ли е българският писател, чийто съюз е основан от Иван Вазов? Такава ли е негова длъжност и мисия? Рухва държавата, изчезва нацията, езикът се опошлява и загива, а ние си хленчим, че не ни забелязват и никой не ни дава... пари!...**

Срещу неолиберализма и постмодернизма

няма друго по-могъщо и точно оръжие от Иван Вазов!

Неолибералите и постмодернистите знаят това, страхуват се от него и панически го **ненавиждат.** Защото **великият национален поет е певец на родината, на нейната природа, човека, историята, героизма.** А те това искат да омаловажат и поругаят. Вазов разкрива техните **коварни замисли,** разобличава ги и ги осъжда на **забрава** с цялото си творчество **и житейско поведение.**

Другото надеждно оръжие **срещу отродителите е работата на ума за реабилитиране на българските традиции,** като се покаже техния **смисъл и историческо значение,** необходимостта **да бъдат продължавани и развивани в тези тежки времена. Националният ум и българските писатели са длъжни да разобличават постоянно ежедневната вече практика на постмодернистите да очернят българското и да насаждат т. нар. европейски ценности.**

Ново съзнание за отговорност е нужно днес у българския писател. Той е длъжен да поеме високата си отговорност и се посвети на спасението на България. Навиво е да смятаме, че спасяването на нацията, националното съзнание, националната култура и държава ще стане с политически средства или от политиците и управниците. Трябва ни национално свестяване и осъзнаване на състоянието, в което се намираме.

Вече просто няма време за чакане и страх. Българският писател има да **избира между високата си длъжност да бъде съвест на нацията** или да продължи с **позорно мълчание да умира от страх.** И да потъне **заедно с отечеството в небитието.**

И този избор той трябва да го направи сам!

КОЙ СЕ СТРАХУВА ОТ ИВАН ВАЗОВ?

Портрет на епископ Иларион от Тома Хитров

ЕДИННА СТРАНА - ЕДИННА ЦЪРКВА!

В отговор на дивия демарш на Патриарха на Константинополската православна църква, който *„неочаквано"* назначи своите архиереи **в Украйна,** нашият роден **Синод издаде меморандум, в който митрополитът киевски и украински Онуфрий е назован като единствената канонична глава на Православната Църква** *„в Украйна"* (така и беше написано: „в Украйна" – *в руския език се казва „на Украине" - бел. прев.*)... Поради което *„Московският Патриарх е принуден да преустанови молитвеното поминание на* **Константинополския Патриарх Вартоломей** *по време на богослужения и да преустанови съвместните служения с йерарсите на* **Константинополския Патриархат,** *а също така да прекъсне участието на* **Руската Православна Църква в Епископските асамблеи...** *и всички прочии структури, които са председателствани или съпредседателствани от представители на Константинополския Патриархат".*

Андрей ФЕФЕЛОВ,
вестник *„Завтра"*

Какво да кажем за **това?** Отговорът е прекалено мек, съвършено не е симетричен на възникналите заплахи. **Това е опит за отбрана, а изобщо не е акция от настъпателен характер.** А пък за такива безобразия, каквито си позволява по наш адрес **Константинопол, трябва да бием, и да бием здраво.**

Уви, нашата църковна върхушка не е способна да **даде твърд отговор,** и това се дължи на няколко причини.

Представителите на църковната власт са пронизани от общата политическа култура заедно със светската власт. Църковната политика, както и светската, в много случаи се построява по принципа: *„Ще изчакаме, може и само да се разсее..."* Природените *„изчакващи"* са се окопали не само в **правителството,** в **Съвета на Федерацията** или в **Думата.** Пълно е с тях и в Синода. Този феномен на съзнанието е свързан със **страстното нежелание да се види очевидното: трудните времена настъпиха сериозно и за дълго.** Танците свършиха, но в нечии глави още звучи музиката. А между другото, ние имаме с какво да ударим по *„патриарха на един квартал"* – **Константинополския папа.** Цялата тази история със съвременното *„вселенско православие"* е история на отпадане от каноническата църква. **Константинополският патриархат – това е кълбо от ереси, което лесно може да се докаже, дори само с примери от материалите на така наречения Критски събор.** Само че за това, за да разобличава, **Московският патриархат** трябва сам да се очисти от всякакви подозрения. Изказваните на висок глас от **митрополит Иларион** симпатии в адрес на латинството, **целуването с Папата Римски, участието на Московския Патриархат на Световния съвет на църквите и в екуменическото движение – с всичко това трябва да се приключи!** От началото на 60-те години на XX век **нашите архиереи са затънали във** *„външните сношения"*. Тези сношения са неприятни и неразбираеми за низовите свещеници и мнозинството мряни. **Защо е на нашата църква да участва в поганата** *„международка"*? По съветско време това бе обяснявано **чрез необходимостта от** *„борба за мир по цял свят"*. Днес подобни обяснения, меко казано, са неубедителни, но аз знам, че за мнозина църковни началници **скъсването на сношенията – това означава да настъпят собствената си песен на гърлото. Оттук идва позицията** *„ще изчакаме още!"*.

Въпреки че, сегашната ситуация бе лесно предвидима. И работата съвсем не е в Майдана. **Всичко беше ясно още през 1991 година: разпадането на единната страна ще доведе и до разкола на Руската църква. Но много от църковните дейци тогава се радваха на гибелта на СССР и даже спомогнаха за нея.**

Второто лице в йерархията на Московския патриархат митрополит Иларион (Алфеев) е награден с **литовския медал** *„За мъжество и саможертва"*. Този медал му е даден заради **подкрепата му за фашисткото движение** *„Саюдис"* по време на януарските събития през 1991 година във Вилнюс. **Младият йеромонах Иларион заплашва войниците с църковно проклятие, ако те изпълнят заповедта на командира си.**

Може да се каже, младозелено: не е знаел какви ги върши! Но същият този Иларион, **вече като епископ, през 2009 година заявява в интервю пред списание** *„Експерт"*: *„Считам, че Сталин е бил чудовище... Той предизвиква геноцид против народа на своята страна и носи лична отговорност за смъртта на милиони невинни хора. В този план Сталин е напълно съпоставим с Хитлер"*.

Странна работа, в същата тази 2009 година, Парламентарната асамблея на ОССЕ приема резолюцията за *„Обединение на разединената Европа"*, **където е поставен знак на равенство между сталинизма и нацизма.** *„Международката"* **е пътеводна светлина!**

Що се отнася до Сталин, малка справка: **Преди 70 години, през 1948 година, Руската православна църква празнува 500-годишнината на своята автокефалия. В столицата на Съветския Съюз под портрета на генералисимуса е свикано Всеправославно съвещание.** В Москва пристигат делегации на всички Местни православни Църкви.

Съвещанието рязко изказва **негативно отношение** относно екуменическото движение, считайки за невъзможно православните да участват в **Световния съвет на църквите, относно политиката на Ватикана, осъждайки Рим заради подривните действия по отношение на православието, окончателно решава календарния въпрос в полза на Юлианския календар, съхранявайки Александрийския Великден.**

Вие на чия страна сте, владика Иларион? *„С кого сте, майстори на културата?"*

Дойде часът, в който на официално и вътрешноцърковно ниво трябва да се признае, че ситуацията в Украйна е свързана с разпада на Съветския Съюз. Неприемането на СССР означава и неприемане на **единно съветско пространство. Предавайки Съветския Съюз, църковната върхушка попада в същия капан, както и през 1917 година, предавайки царя. И днес в отговор тя получава всичките онези настроения, които заплашват да срутят самата Църква като опора на нашето духовно единство. За да бъде съхранено единството на православието, йерарсите трябва да се откажат от клеветенето по достиженията на съветския период, да се отрекат от подривния антисъветизъм и енорийския регионализъм!**

Именно сега трябва се **върнем към идеята за единна могъща държава, към концепцията** *„Москва - Третият Рим"*. Иначе ще се **повтори неизмитият позор от февруари 1917 година:** *„...Доверете се на Временното правителство. Светият Синод усърдно моли Всемогъщия Господ, да благослови Той трудовете и начинанията на Временното Руско правителство"*.

Да не бъде така!

Превод от руски език
Гияс Гулиев

ТЕЖКИЯТ МАХОВИК НА ИСТОРИЯТА

ПРОФ. Д. ИСТ. Н. ТРЕНДАФИЛ МИТЕВ ПРЕД „НОВА ЗОРА“, В РАЗГОВОР С МИНЧО МИНЧЕВ ЗА НАЦИОНАЛНОТО ПОМИРЕНИЕ И ЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИТЕ, КАТО НЕОТМЕНИМ ДЪЛГ И ОТГОВОРНОСТ

Кубрат и синовете му. - Художник Димитър Гюдженов

От стр. 1

Нейната основа са **двете национални катастрофи**, резултат от недалновидната политика на **цар Фердинанд и управляващите либерални партии в периода между 1913 и 1918 година. А процесът стартира с разгрома на Войнишкото въстание от 1918 г. и продължава след това със събитията след 1923, 1924 и 1925 и пр години.** Тази нова политическа реалност покри с прахта на забравата на светлите примери и ползи от политиката **за единение и сплотеност на нашия народ.**

Втората причина е свързана със съвременното състояние на българската нация и държава. За три десетилетия ние загубихме близо **една трета от демографския си потенциал!** При това става въпрос за емиграцията на младата част на обществото ни. А тя е високо образована, трудово квалифицирана и е в детеродната възраст. **От тези 6,8 милиона души, които днес са в границите на Отечеството, 2,5 милиона са пенсионери, 1,5 милиона са деца и непълнолетни, и малко над 3 милиона са хората в активна, трудоспособна възраст. Но и от тях над 350 000 души са ангажирани в държавната администрация, а 1 милион роми са без образование и квалификация.**

На кого следователно разчитаме да създава онзи брутен продукт, който трябва да осигури средства за всички важни сфери на живота? Освен всичко друго, след четвърт век днешните **2,5 милиона пенсионери вече няма да ги има. И тогава българския славянско - православен елемент, в структурата на нацията, ще бъде изправен пред перспективата да загуби и своята държавнотворна роля.** Въпреки наличието на тази невероятно драматична перспектива пред българското общество, **днес то се дели на** *„леви“* и *„десни“*, на *„фили“* и *„фоби“*, на *„патриоти“* и *„предатели“*, на *„глобалисти“* и *„изолационисти“* и на какви ли още не *„исти“*,*„фили“* и пр. Между тях, не само че не се води нормален, човешки диалог, по националните приоритети, но те се ненавиждат, в истинския смисъл на думата! Следователно ясно е – ако не се смени основната посока на вътрешнообществените отношения, нацията и държавата ни нямат пред себе си реално бъдеще.

М.М : А може би има и трета причина... ?

Тр. М: Напълно вярно ! Същността на **третата причина** за появата на тази книга, се изразява във факта, че въпреки всичко, сред нас има много хора, **които мислят искрено и с болка по тези въпроси**. Ще спомена само някои от обществените структури: Вестник „Нова Зора“ и ПП *„Нова Зора“ - и това не е комплимент;* Сдружение *„Инициатива Единение“*, Съюз *„Защита“*, общественото движение *„Заедно“*, Съюзът на запасното войнство, Национално движение *”Помирение за възхода на България”* и редица други кръгове и групи около видни учени и общественици. Между тях обаче също няма единодействие. Въпреки, че сред членската им маса има сходно мислене. И там се търси *„идеалният партньор“* за съвместни инициативи, от което на практика **този здрав елемент на народното ни настояще не може да обедини своя потенциал.** А *„съвършени партньори“* в политиката, никога не е имало, няма и няма да има! Мисля, че една от важните причини за **разнобоя между родолюбивите български политически и обществени структури** е непознаването на богатата наша традиция, положена от строителите на българското народно единство – забравили са **колко стара е тя, при какви невероятно тежки условия е била осъществявана и колко велики резултати е дала.** Изясняването на този проблем също беше един от важните ми мотиви да напиша тази книга. Дано тя да помогне за активизиране **на размислите и намирането на една общоприемлива основа за ново единение и сплотяване. На първо място надеждите ми са национално отговорните обществени организации.** А след това, дай Боже, идеите да обхваната и цялото българско общество.

М.М: Като казах *„третата причина“*, **имах предвид, именно, политическата традиция в нашата история, свързана с единението на българите, за която споменахте по-горе. Бихте ли разказали малко повече за нея?**

Тр.М: Без преувеличение това е една от **най-плодотворните български държавнотворни доктрини.** Нейн създател, назад във времето, е още **хан Кубрат.** Под негово ръководство през VII в., северно от Черно море е създадена старата **Велика България.** Тя възниква обаче в непосредствена близост до *”пътя на войната”* – земите на днешна Южна Украйна и Влашката равнина. А от там е пътят на степните народи, които повече от едно хилядолетие **налитат към Европа.** Поради това, по сведение на хронистите, от онази епоха, **Кубрат** въвежда като основно правило в политиката, неговите наследници: *”по никакъв начин да не се отделят един от друг и да живеят заедно, за да владеят навсякъде и да не робуват на друг народ”*. През епохата на средновековието волята на държавния глава се превръща в закон. Така *„Законът на хан Кубрат“* **заляга в основата на Българската държава**, изградена на Долния Дунав. **Когато хан Аспарух се среща със славяните в Мизия, той веднага прилага този бащин завет. Прабългарите не завладяват и не поробват, а привличат и обединяват славянските племена в един равноправен федеративен съюз,** благодарение на който младата българска държава устоява на натиска на Византия.

Хан Аспарух пръв приложи завета на баща си - Кубрат

Хан Крум въвежда първите писани закони. Те предвиждат строги наказания за всеки в границите на България, който посегне към собствеността на друг, който се опитва да сее раздори сред обществото или не подпомага нуждаещите се. Така неговата политика внася още по-добър ред и също сплотява формиращата се народност.

Княз Борис въвежда християнството. С този далновиден акт той съдейства за пълното преодоляване на битово-религиозните различия между славяни и прабългари. Сплотени в една християнска общност те започват да посещават едни и същи свещени места – **православните храмове**, а от там излизат с изградени общи цивилизовани **представи за добро и зло, за правилно и неправилно.** Така през X век, тази поредна и напълно съзнателно провеждана политика, довежда **до успешно завършване на процеса свързан с формирането на единната българска народност.**

При царуването на Симеон Велики тя на свой ред ще отбележи и първия *„златен век“* на своята европейска цивилизация.

М.М: Изглежда традицията за единение и сплотеност е нарушена и сякаш забравена през втората половина на XIVв. и е причината за непрогледната нощ на най-ужасното робство.

Тр.М: Така е, но това е осъзнато през Възраждането и традицията за единение е в основата на най-големите успехи, постигнати до тогава от нашия народ. **Отец Паисий осъзна пагубната роля на гъркоманството, за разединението на българите. Затова той обявява идейна война на тази разединителна тенденция, в средите на зараждащата се българска буржоазия и посочва обединяващото родолюбие като път за народното политическо обновление.**

Неофит Бозвели, успя да организира първото всенародно българско, легално движение в границите на Османската империя. **Със своята сплотеност то успя и** под камшика на султана, **да извоюва независимостта на Българската Екзархия.**

Васил Левски изгради Вътрешната революционна организация. В нейните редове той привлече и сплоти интелигенция, селяни, градската дребна и средна буржоазия, богати българи... **Така се подготви онова народно единение,** водено от революционното поколение български деятели, което заложи на героизма и саможертвата, за да бъде в края на краищата взривена Османската империя през 1876 г. и да се стигне до **освобождението на България от османска власт**. **И това е следващият велик резултат от всебългарското единение и сплотеност.**

М.М: След Освобождението, обаче, също има велики примери на политическо помирение...

ТР.М: **Да, туркофилите и революционерите** през Възраждането са непримирими политически противници. В средата на 80-те години на 19в. туркофилът и прокурор на Османската империя – **Гавраил Кръстевич** е генерал губернатор на **Източна Румелия.** Революционерът **Захарий Стоянов,** начело на **БТЦРК** в Пловдив, подготвя **Съединението.** Кръстевич знае какво върши **Захарий,** но не го арестува, не го прогонва от областта и не извиква на помощ Одринския гарнизон. Когато обаче назряват условията за Съединението, двамата макар и негласно се помиряват. Затова султанският паша в Пловдив – **Кръстевич, не попречи със сила на революционера Захарий Стоянов да извърши акта от 6 септември 1885г**. А сутринта, когато силите на преврата го арестуват в конака, той само произнася на глас известната си фраза: *”Е, аз губя всичко, но нали народът печели”*. В отговор **Захарий Стоянов** заявява на всеослушание: *”Да, да, и ние нямаме нищо против Вас лично, а само против пашата”!* Това по съществото си е **акт на политическо помирение и на фактическо единение,** между един бивш туркофил и султански паша - българин, и един български революционер – демократ. И може да се каже, че именно духът на помирение и единение, в името на една голяма национална цел, довежда и до успеха на Съединението. С това не омаловажавам решимостта и волята на хората, които го осъществиха.

М.М: Изглежда помирението идва след периоди на взаимно отричане, кавги и омрази. Либерали и консерватори през първите 7 години след 1878 година също са водели тежка борба за надмощие...

Тр.М: Това е особено ярко, след абдикацията на **княз Батенберг.** През 1886-1887 година държавата изпада в тежка криза, но либералът **Стефан Стамболов, който** е регент и консерваторът Константин Стоилов - министър председател, с общи усилия разрешават окончателно българската криза, избухнала след Съединението!

Велико достояние на нашия народ е нещо, което по незнайни приини не се изтъква. Това е *”великата происка”*, която българският славянско-православен елемент, в структурата на нашата нация, дава на онези мюсюлмани, които остават да живеят в границите на освободена България. След 1878 година в нашата държава няма случай да е изгорен и един свещен Коран, не е подпалена нито една джамия, не е разорено или прогонено нито едно село с турци! Така е, защото българите знаеха, че обикновените им съграждани – мюсюлмани, нямат вина за престъпленията на султанското самодържавие до Освобождението. И още в първото българско народно събрание, депутатите турци са факт. Освен всичко друго, това говори и за вродения демократизъм на народа ни. Резултатите и от тази политика на политическо помирение, опрощение и единодействие, между бивши противници, също са известни: към навечерието на **Балканската война българската нация изпреварва всичките си съседи по развитие на икономика, модерен транспорт, образованост на населението и развитието на науката и културата.** Така стана възможно чудото: през **1912-1913 година,** пет милионна България буквално разгроми Османската империя и реално я изтласка от Европа, развенча я като велика сила! И т.н., и т.н.

Хан Крум създаде първите писани закони.

Нима това не са безспорни факти, свързани с плодовете от политиката за национално единение и сплотеност? Нима нашите предци през изминалите векове са работили при по-лесни от днешните условия? Не. Обстановката тогава е била несравнимо по-тежка от днес! **Така че крайно време е родолюбивите обществени организации в наши дни, да стъпят в наследство на делото на своите мъдри предци. Трябва да се продължи плодотворната и единствено спасителна традиция; да се намери общия език** и да изградим, с общи усилия и съгласие, едно общобългарско движение за помирение и единение.

Покръстване на Преславския двор, картина от Николай Павлович, XIX в.

М.М: Звучи оптимистично, това не означава, че не трябва да се работи. Напротив – **необходимо е да се полагат системни и то упорити усилия.** В последната глава на книгата си, аз съм маркирал някои от най-важните практически стъпки, с които мисля, че може да се започне.

М.М: Бихте ли ги повторили?

Тр.М: Мисля, че трябва да се започне със **споразумение между родолюбивите организации в нашата страна, /а и сред диаспората/, за организиране и провеждане на един Конгрес за национално помирение и единение**. Да се срещнем заедно на едно място и в няколко дни, всеки да има възможност да изкаже своята представа по вълнуващата ни проблематика. Нима някой ще загуби нещо, ако успеем да организираме подобен национален форум?

-После, не е ли възможно, на базата на **сумираните разумни идеи** на този форум, да се формира един **експертен съвет,** който да разработи и приеме **Програма за национално помирение и единение?** А защо след професионалната й доработка от юристи, **Народното събрание да не я гласува, и като** *„Кодекс за народното единство“*. И този документ да послужи като **ориентир за партиите и медиите,** при разпространението на информацията и организирането на масови обществени прояви.

Бих отишъл и по-далеч. **Въпросният документ да се превърне в платформа за изграждането и на едно общобългарско движение за народно единство. И то да създаде структури във всички градове и села на страната, за да се поддържа жива организационна връзка, при осъществяването на общата единителна дейност.**

- В монографията разсъждавам и върху казуса дали не е възможно да се въведе официален празник на народното единство. И той да се чества най-тържествено – **всяка година, в цяла България и по света, където има българи**.

- Мисля си също, защо да не се изработи, например, и достатъчно **авторитетен паметен знак**, който да се връчва от президента на Републиката всяка година, в деня на народното единство, и с него да бъдат отличавани новите строители на общобългарската сплотеност.

- В училищата не може ли да се провеждат дискусии, екскурзии и конкурси с примерна тематика *”Моята българска гордост”*? **Така че младежта да се възпитава в родолюбие и единение още в ранна възраст.**

- Ще загуби ли някои нещо, ако общобългарското движение за единство организира всенародна подписка, за набиране на средства и се изгради един внушителен **„Паметник на националното помирение“**? **Нека най-добрите български скулптори да намерят художествените образи,** чрез които на едно място – заедно, би могло да се отдаде почит **на всички, които ръководени от своите искрени идеи, са отдали живота си, в името на България.**

На стр. 8

От стр. 7

На това място, днес и в бъдеще, всеки българин, независимо от идейните си предпочитания, да може да поднесе цвете, да каже сам на себе си думичките за помирение, защото всички сме българи, а България е една и всяка смърт в нейно име, на всеки нейн син, заслужава поклон. Така неусетно с добра дума и добър пример, ще тръгне забравата на старите вражди, стартирали от преди един век и донесли толкова мъка и загуби за народа ни. **Защото политическите борби, причинили разпада във вътрешно националното единство на българите, са били продиктувани от съвсем други причини и фактори, които отдавна вече не съществуват. Не са живи и онези хора, които са творили делата, довели до вътрешнобългарския национален разпад, след 1918 г. Нима и през XXI век ние българите ще останем една "некрофилска нация", чиито представители ще мотивират ценностната си система и своето практическо поведение в обществения живот, днес и в перспектива, с идеи и дела, от преди столетие, които в края на краищата, ще погребат Отечеството ни!?**

М.М: Очевидно е, обаче, че има стимулиращи центрове, които точно това правят и разделението продължава. И не се осъзнава, като предпоставка за гибел на нацията и държавността. Как да се противопоставяме на централи и фондации, които действат тъкмо срещу нашите идеи?

Тр.М: Постигането на общоприемливия консенсус по безспорните приоритети на националния живот, трябва да преодолява и тези допълнителни препятствия. Стратегемата на тези сили минава през внушението, че това означава принуждаване към отказ от политическите ценности, в които вярват различните граждани в съвременното българско общество, а това е ограничаване на човешките права. Нашият отговор е, **че не трябва да се заличават границите между основните политически сили** в структурата на нацията. Различните политически сили трябва да съществуват и да работят за развитието на България, **като не нарушават завета и пазят паметта и на своите предци.** Но това е средно да се прави в обстановката на **конструктивен диалог,** създаван от самите тях, под благородната воля на народното движение за единство. Само така толерантното разномислие ще се съхрани, тъй като то е полезно за развитието на нацията и държавата. Първото, обаче**, което може да се иска и трябва да се случи е: да бъде преодоляна органическата нетърпимост между** *„лявото" и „дясното"* **в нашата страна.** За да стане възможен човешкият, чисто българския диалог, в хода на който да се извеждат поредните **приоритети за разрешаване.**

М.М: Не съществува ли опасност националното помирение и единение да се приемат, като *„всеобщо и безпринципно опрощаване"* **греховете на онези, които разграбиха богатствата на България?**

Тр.М: Не, напротив, тъкмо **обединените народни сили** са най-сигурната гаранция, че е възможно **да се измерят отговорностите** и по законен път да се възстанови онова, което е присвоено по нечестен път.

М.М: Истината, понякога, е непостижима кота, но въпреки това, българската история трябва да се изследва честно и професионално от учените. Имаме ли основание да мислим, че тя не е изкривявана в наши дни?

Тр.М: Истината е закон на академичното познание. Историците са длъжни да обясняват в своите монографии обективно и честно, всичко случило се на българска земя. Така ще се натрупва онзи информационен ресурс, който би позволил на професионалистите да съветват, /когато и когато трябва/ - какво е добре и какво **не е правилно да се повтаря. В областта на всекидневната обществена информация обаче, ще бъде само от полза ако се въведе една** *„цивилизована духовна хигиена", особено по отношение онова, което се поднася на гражданите в медиите и на децата в училищата* . Там трябва да се говори предимно това, което съставлява **позитивното и полезното от народното ни развитие**. Да се набляга на това, което възпитава в **родолюбие, инициативност, толерантност и градивно единодействие.** За съжаление, понякога, е определяща преди всичко конюнктурата, нека така да се изразя, и малцина се замислят какво губим, като нация, ако **още от ученическата скамейка на младежта се втълпи изкривената представа, че България е била някаква вечна** *„политическа касапница"*? Такива залитания има в много медии и особено учебниците!

М.М: Аз мисля, че истинският смисъл в пренаписването на учебниците, особено по история и българска литература, е възможността младият човек да бъде лишен от достоен пример за подражание. В този смисъл никак не е случайно, че дегероизацията на българската история се движи в усилени темпове: Левски бил масон; Ботев – хаймана; Каравелов – сръбски агент, а Бенковски – руски! А предателството – едва ли не, родов български белег!

Тр.М: Несъмнено, проява на национален мазохизъм са описаните да бъдат облъчвани днешните и утрешните ни млади поколения с омразата и ненавистите, на старите времена. **Много тежък е маховикът на историята, но с проявите на национален нихилизъм, с дегериозацията, за която говорите, трябва да се воюва. Безкомпромисно и неотстъпно. Защото този подход с нищо не помага на вопиющата потребност днес да се мисли и действа ефективно, в условията на съвременната конкретика и предизвикателства на живота в България.** Но едни обединени сили на мъдростта и волята на народа, за единение, биха разрешили и този проблем. Няма да загубим,нито като народ, нито като държава, ако на даден етап и за определено време се стигне до създаването на *„Правителство на национално единство и спасение"*. Именно това би било израз на градивната мъдрост на водещите и отговорни политически сили. Консенсусът, свързан със съвременните приоритети на нацията и държавата ни, трябва да се превърне **във водеща идея на провежданата от това правителство политика.** Това е основата, върху която обществото ни може **да надгражда и постига реалните, управленски резултати от дейността за националното помирение и единение.** Абсолютно съм убеден, че това би осигурило за народа ни, **един нов, мечтан и необходим** *„златен век"*. Така както е било в миналото!

М.М: И един последен въпрос, професор Митев: Къде нашите читатели могат да намерят вашата нова монография?

Тр.М: За съжаление аз нямам контрол върху нейното разпространение. Информация за това може да се получи от издателство *„Захарий Стоянов"*. Имам сведения обаче, че тиражът вече е разпространен. Но нашият разговор и усещането, че съм сътворил нещо необходимо за народа и България, ме мобилизират и аз възнамерявам да предложа, в най-скоро време, един по-разширен, и надявам се по-полезен и пълен втори вариант на тази книга. През всички времена, обаче, в които е трябвало да бъде подкрепяно всяко българско народно дело, въпросът за съжаление, е бил един и същ – **ресурс!**

М.М: Такава дума, *„ресурс"***, г-н професоре, в ушите на Добродетелна дружина, като** *псуване на влашки.* **Виж, австрийски минц да им речеш, с махмудия и с турска лира да погалиш слуха им, си е съвсем друго нещо. Както навярно би казал бай Захарий, еднички те, единствени, могат да им изстудят ръчичките. И пак само те, стоплюват всяко чорбаджийско сърце. Туй народно дело, Отечество, и до днес са си само едно незаглъхнало ехо от раздумките из букурешките кръчми и вятърните мелници край Браила. За Свободата народна, да не говорим.**

Ней се, запуши я!

Благодаря Ви за готовността да работите, въпреки всичко, за бъдещето на България. Да Ви помага Бог да имате и късмет по отношение на *„ресурса"*.

До нови срещи. И до нови книги.

ТЕЖКИЯТ МАХОВИК НА ИСТОРИЯТА

ПРОФ. Д. ИСТ. Н. ТРЕНДАФИЛ МИТЕВ ПРЕД „НОВА ЗОРА", В РАЗГОВОР С МИНЧО МИНЧЕВ ЗА НАЦИОНАЛНОТО ПОМИРЕНИЕ И ЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИТЕ, КАТО НЕОТМЕНИМ ДЪЛГ И ОТГОВОРНОСТ

Художник Димитър Гюдженов: Цар Борис I. приема Климент, Наум и Ангеларий - учениците

МИСИЯТА НА КОНСЕРВАТИЗМА

За тематиката в научните изследвания

Доц. Пламен Дамянов
ИИОЗ-БАН

Повод за размисъл относно някои *„научни изследвания"* ми дава прекрасната статия на **Тодор Коруев в „Нова Зора" от 16.10.2018 г. на тема** *„Рана, която още кърви"*. Пределно ясно е, че заради финансови облаги някои наши *„учени"*, са готови да пишат **лъжи в угода на антибългарски външни сили,** обявявайки българите мохамедани за друг етнос. *Свидетели сме как след „промените" много псевдо-учени за шепа сребърници не се спират да плюят род и Родина.* Също така във връзка със злополучната **Истанбулска Конвенция в някои научни среди има дебати относно допустимостта на определени теми в изследванията и приложимостта или не** като практика в обществото на резултатите от тези *„научни разработки"*.

Разбира се относно тематиката в научните изследвания не може и не бива да съществуват теми табу. **Но освен дирене на научната истина, учените трябва да имат и отговорност пред обществото, защото е необходимо да знаят, че в процеса на това дирене не са безгрешни и могат да сбъркат в своите концептуални постановки и в съответстващите им изводи.** Понякога пропагандата и разпространяването на определени *„научни идеи"* може да е пагубно, действайки деструктивно на националната общност или най-малко оглупяващо на **обществото на знанието.**

В историята има немалко **злокобни примери** с подобни *„научни"* **доказателства**. Такъв е случаят с **доказване съществуването на вещици и последвалия им лов през средните векове**. Но има и по-нови зловещи примери **от XIX и XX век,** когато западни учени *„обосновават"* **расовото превъзходство на белите хора, а по-късно през 30-те години на XX век немски учени със съответните титли, доказват необходимостта от елиминиране на определени етнически групи,** при което апогея на тези *„научни търсения"* се осъществява **чрез умъртвяване на милиони хора в газовите камери.** *Ето защо смятам, че учените трябва да поемат съответната отговорност към обществото и най-вече към истината, а не да създават псевдонаучни конюнктурни концепции, водени от временни финансови или други користни облаги, които определени финансови и политически кръгове са готови да им дават, за да „обосновават" своите егоистични цели, нямащи нищо общо с научната истина и носещи само страдания на хората.*

В тази връзка ще цитирам големия наш учен акад. **Азаря Поликаров,** който казваше, че в **науката е нужен** *„здрав консерватизъм"*, **което означава, че новите идеи трябва да се опират на опита, и ако са верни ще се наложат, а не да се приемат и разпространяват само защото са нови.** В този аспект бих добавил, че и в обществената практика е нужен здрав консерватизъм, опиращ се на традициите и историческия опит, а не да се бърза с внедряването в обществения живот на разни непроверени новаторски идеи, генерирани от полуинтелигенти. Опасното е, че подобни *„иновативни"* **възгледи** могат да доведат до **пагубни за обществото деформации и да породят тежки последствия за цялата нация.**

Бих отбелязал още една причина за появата на нови екстравагантни теми в научните изследвания, някои от които дори противоречат на нормалния разум. Дълбоката причина за това е **съществуването и роенето на псевдо-университети и научни центрове,** които за да оправдаят съществуването си (респ. заплатите на многобройните измислени доценти и професори) **започват да** *„разработват"* **нови, никому ненужни теми, да предлагат** *„нови идеи"*, **от които не само, че няма полза, но дори могат да нанесат големи поражения в обществените отношения и националната общност като цяло.** В тази връзка бих цитирал полския философ-консерватор Ришард Легутко, който казва, че *„….мисията на консерватизма е да опази това, което съществува от нашествието на различни фикции или отлечени проекти, които макар и нереални, могат да бъдат ефикасни оръжия за унищожаване на реалното".**

**Легутко, Р.,* *Консерватизмът.* Сп. Панорама, 1992 г., кн. 3-4, с. 104

СРЕША С ПИСАТЕЛЯ ТОДОР КУРУЕВ И НЕГОВИТЕ "ЖИВОТОПИСИ"

В навечерието на празника на Народните Будители, Творческо обединение *„Зора"*, в гр. Плевен, проведе среща с един от най-известните и безкомпромисни публицисти в България – писателят и дългогодишния зам. главен редактор на в. *„Дума"*, Тодор Коруев. Повод за срещата, която се проведе при голям интерес в салона на „Х.Г. - Дарение Светлин Русев", бе новият сборник "Животописи", който издателство „Захарий Стоянов" отпечата наскоро. Побрал публикациите на Тодор Корув от 2012г насам, сборникът подчертава неизменният интерес на автора по най-животрептящите проблеми на българския ден. Нито един проблем не убягва от окото и перото на Тодор Коруев. Написани с вещина и правдивост, посленисите към всяка по-далечна във времето негова публикация, проследяват развитието на проблема в ролята на обществена контролна инстанция. Тези посленписи, откритие на Тодор Коруев, са като неизменна позиция и непреклонна кота, в защита на правдата и истината.

На срещата, не бе отмината и другата славна книга на този неповторим изследовател на българския бит и род - „Овньо ле вакал каматан или... жалба по славното родопско овчарство". Книгата е неповторимо изследване на народностния бит и традиция, в този изконно български край, крепост на българщината, огласян от легенди за комити, прославян в песни и предания за „вакли стада и люти овчаре".

Притихнали в залата, хората съпреживяваха ведно с автора, неговият неповторим, майсторски разказ, в който България и всичко българско се разливаха в море от думи и образи - „От Дунав до Егея бял и от Албанската пустиня до Черноморските води!"

Приветствието на Евгения Иванова, председател на ПП „Нова Зора" в областта и на Сдружение "Евтроазия", осмисли и главно изрази вълнението и задоволството на препълнената зала с думите й казани на изпроводяк: „Да е благословена ръката, която държи това талантливо и честно перо! Будете народа, спасявайте Отечеството! Родината има нужда от Вас"

Евгения Иванова

СЪРЦЕ, ОТДАДЕНО НА СЛОВОТО И СВОБОДАТА

От стр. 12

Разкрива му, че на света няма нищо по-скъпо от свободата. В своето *„Дамашкино"* (ръкописна книга-дневник в 2 тома по 360 листа единия), както сам я нарича, до неделните слова и поучения, до житията и чудесата на различни светии, е **записвал всичко, което е изпълвало дните му.**

В Дамашкино-то е била съдбата на родопчани от дефилето на Малка Арда в средата на XIX век. Знаен като бунтар и поборник **срещу гръцките фанариоти и османските поробители,** като труженик, отдаден на **църковната и обществената деятелност, като защитник на българския дух, Константин Манолов не бил долюбван нито от турците, нито от гърците.** По някаква щастлива случайност се **разминава с бесилото,** сковано за него в съседното село **Карлуково, днес Славейно.**

След като посвещава сина си в богоугодните дела на **монасите от Атон,** които минавали по селата със своите мулета, събирайки милостиня за манастира *„Свети Георги Зограф"* **и най-вече с отеческата любов на йеромонах Григорий Светогорски, известен в Родопите и като поп Лигорко, черноризецът насочва вниманието на младия ум към науката и знанието.** Целта е да го научи да презира **фенерското скудоумие** и да почита **страданията на българските таксидиоти от Света гора,** които прииждали като черни ангели с *„кандилце в ръка"*. Благодарение на тези уроци, след време, зрелият Христо Попконстантинов ще напише в *„Материалите за изучаване на родопското наречие"*:

„Дядо поп Григор е принесъл голяма заслуга в нравствено-религиозно отношение, а преводите вършени под негово ръководство от гръцки на български език, имат и занапред ще имат важност, както в историческо, тъй и във филологическо отношение. Гръцките проповеди, от които са превеждали нашите, мога да ги нарека новобългарски апостоли, не са ми известни, обаче от резултата се вижда, че те не са се придържали строго към тях. Гледали са щото проповедите да имат колкото се може по-голямо влияние върху народния живот и върху междуособните отношения на нашето население, та затова са добавяли някои думи, фонетични звуци и други неща, характерни само за тукашните българе. Например, в отделни проповеди се упрекват и преследват старовремските обичаи: в други пък народните баяния се употребяват на врагувщина (дяволска работа) и предсказват лоши наказания за чорбаджиите..."

Закърмен от майка си с песните на Родопа, от баща си с бунтарството на древните ни предци, бъдещият краевед, етнограф и писател долавя в тях воплите на отминалите епохи. Приема ги като единствената утеха за родопчани през дългите години на робство. За негова лична нерадост, най-скъпата, която го е родила, умира преди той да навърши девет години и остава в паметта му завинаги млада и хубава.

***

Христо Попконстантинов е крехко, болнаво дете.

Нежността му прозира и в снимките. Разтревожен за неукрепналото му здраве, поп Константин го взема със себе си като помощник в църковните работи. Така му предоставя възможност да се среща всеки ден с хората, да вижда проблемите им, да усеща живота им. Тези срещи ще окажат неоценимо влияние покъсно, когато започва своята обществена, народоучна и литературна дейност. Докоснал душата на растящия юноша, **поборникът открива в нея огромна любознателност и непреклонен характер.** За да ги пощади той го изпраща в Устово при известните даскали и сподвижници на **Димитър Македонски и Кираж Белковски – Христо Ковачев и Марко Савов.**

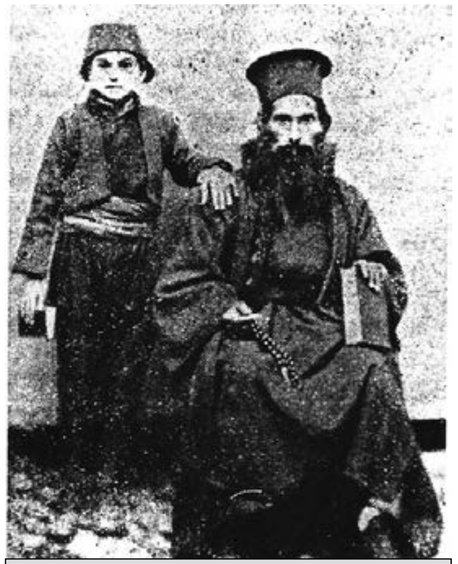

С баща ми Константин Манолов

Петнайсетгодишен Христо Попконстантинов се връща в Петково и става учител. С помощта на книгите, на устовските учители и патриоти, на самостоятелното попълване на своето знание, оформя собствения си кръгозор. В онова безпросветно време младият даскал има **седемдесет и шест книги, когато единственото четиво в родопската къща е Библията.** Влюбен в своята професия и в децата, които учи в училище, той се заема най-първо с изготвяне на *„Училищен закон на Петковското училище"* **и поставя началото на днешните правилници за работа в българските школа.** Насърчава децата и техните родители да черпят с пълни шепи от съкровищницата на знанието, да пазят народността си, да се борят за свободата и да я отстояват, когато им принадлежи. **На 11 май 1874 година произнася пламенна реч за живота и делото на славянските първоучители братята Кирил и Методий. За да го разбират** *„и учени, и прости, и махленци, и селяни"*, **той говори на местно наречие.**

През 1876-а, когато избухва Априлското въстание, Христо превръща училището в революционен комитет, а бащината му църква – в изповеделня. Хората го признават за най-учен в селото и се уповават на него като на Бога. Той чака с нетърпение **кираджиите от Пловдив и Станимъка**, които докарвали брашно, газ, фураж, за да получи горещи новини за въстанието, сам следи неговия развой, изпраща донесения за **положението в Ахъчелеби...**

На селско събрание представя пред петковци **знамето на въстанниците, върху чията зелена коприна блестял златния български лъв и призива:** *„Свобода или смърт"*. Разказва им за **черешовите дървета,** превърнати в топове, за ентусиазма и саможертвата у копривщенци и панагюрци, с които **отивали към Свободата.** Но не им спестява и болката за **посечения Батак,** отекнала като гръм над поробената земя...

Денем вдъхва смелост и родолюбие у децата, вечер – вяра в скорошната победа у възрастните. На всяка среща той ги заклева да не контактуват с ордите на **Ахмед ага Тъмрашлията, които кръстосвали Ахъчелеби и заедно с местни разбойници биели, ограбвали, палели и подстрекавали хората. Въпреки многобройните провокации,**

барутът остава в барутниците,

а кремъклийките – при нозе. Комшулукът между християни и мохамедани, векувал в планината, здравите родови връзки и дълбоките корени, които хранят общата им съдба, отбранват и този път мира в Родопите.

Преживяното през тия напрегнати дни и нощи, полъхът на **кървавия Априлий,** който донасял вятърът в планината, **Христо Попконстантинов описва по-късно в** *„Спомени за страшната пролет в Ахъчелеби през 1876 година"*. **И оставя незаличим знак за верността на тукашните българи – християни и мохамедани към своето отечество.**

След Освобождението на България от османско владичество, за Родопския край настъпва отново *„време разделно"*. Вражески сили поставят на карта **бъдещето на планината.** Организират Сенклеров бунт, започва *„лов на вещици"*, **над Родопа ляга подозрението, омразата, мъстта...** Петковският даскал продължава да учи млади и стари, разяснява им коварството на протурския Запад и примката, която готвят коварните *„византийци"* **за шията на планитата.** Дейността му не остава скрита в долап.

Властите го вземат *„на мушка"*.

За да отърве кожата, след като Берлинският договор разкъсва плътта на Родопа на две, заедно с баща си напуска родния край. **Преселва се в България – село Лясково, Станимъшко, където продължава да** *„пали"* огньове, да буди народната свяст.

Личният живот на Христо Попконстантинов е като роман на Зола. Впечатляваща е женитбата му за **Шина Стою Бобутанова,** дъщеря на райковски опълченец и сподвижник на Левски. За да може да се венчее, той е трябвало да представи документи от **Османската империя** (тогава с. Райково, днес квартал на Смолян, **където е родена Шина**, е в пределите на султаниата), **от Княжество България, понеже Христо е учител в Лясково и от Българската екзархия, с които да убеди властите, че не е женен и няма дългове**. Това се оказва съвсем не лесна работа. Освен административния рубикон, има още една пречка – **Стою Бобутанов, отказва да му даде ръката на дъщеря си, въпреки чувствата, които изгаряли младите.** Наложило се да избягат. Когато се венчават в **Асеновград**, той подарява на Шина екземпляр от **Търновската конституция,** която днес е един от най-ценните документи в неговия фонд, съдържащ повече от хиляда единици, съхранявани в **Смолянския държавен архив. Сред документите е и Прокламацията на княз Александър Батенберг за Съединението на Княжество България с Източна Румелия...**

Едно съобщение за курс по стенография във вестник „Мир" през 1880 г. го насочва към София.

Една искрица в мрака,

преобръща живота му. Трудолюбивата интелигентност го отвежда при корифея на стенографията **Антон Безеншек, а след това в Стенографското бюро на Народното събрание. Работата му като ръководител на бюрото, открива пред него нов път, който водел към интелектуалния елит на столицата.** На няколко пъти изпраща камиони с брашно, дрехи и стоки от първа необходимост за своите *„родопчанкове"*, които продължавали да тънат в робство и немотия. Чрез своите учители в **Устово и първенците в Славейно и Петково, Христо Попконстантинов издирва ученолюбиви младежи и им осигурява протекция и пари за Висшето училище в София, за университетите в Цариград, Виена и Цюрих...** Въпреки позицията, която заема в държавния апарат, въпреки запознанствата и новия път, по който върви, той не успява да върне душевното равновесие в себе си. Денем и нощем мисли и страда за родния край.

След петгодишно *„изгнание"*, **решава да се върне в Петково.** Ей така, като любящ син, да **отпие капка от корена**. Когато пристига в Устово, местната власт го арестува. Три дена го мота, унижава, тормози от *„благодарност"* **за сърдечните жестове, за подкрепата на бедстващите хора в селата, за просвещението на младите, за десетките статии във вестниците и списанията, чрез които разказва за нещастната участ на Кръстовата планина...**

Впечатленията си от това завръщане, Христо Попконстантинов описва в пътните си бележки, озаглавени

„От Витоша до Родопа",

направили силно впечатление на четящите кръгове в София. На страниците му оживява свободна България със своята неповторима и в същото време непозната история и география, със самобитния си стопански и културен живот, с фолклорното си и етнографско богатство. Страстно и с обич разкрива впечетляващи хора, стари традиции, селища, местности, реки... Книгата възвестява на културния свят, че се е родил нов разказвач с изящно слово и смело перо. **Литературната критика сипе похвали връз Попконстантинов. Тя е единодушна, че пътеписите и писмата му са художествена проза от най-високо качество.** Определя го като роден писател, родеещ се със **Захари Стоянов,** а пътеписите му по пластичност и наблюдателност са равни с тези на **Вазов.**

Христо Попконстантинов се налага като **вещ изследовател в областта на фолклора и езикознанието, като страстен публицист; автор на учебник по българска стенография, като прогресивен народоук и общественик, който носи в сърцето си пламъка на родолюбието и идеализма на възрожденците. Той ръководи стенографското бюро при Народното събрание от 1890 до 1899 г., кореспондент е на редица периодични издания.** Със своята човечност и състрадание **Христо минава за** *„родопски консул в София"*. Към него родопчани са отправяли най-различни молби, а той гледал да помогне на всеки. **Широк е кръгът на известните личности, с които той контактува: Петко Кираков – Петко войвода, Иван Вазов, Константин Иречек, проф. Марин Дринов, Захари Стоянов, Иван Шишманов, Цане Гинчев, Петко Каравелов, известният френски българист Луи Леже, авторът на** *„Вида Словена"* **Стефан Веркович, Стою Шишков и други строители на Нова България.**

Силно ме впечатли дружбата му с легендарния поборник капитан Петко Кираков. **Моят земляк е**

първият биограф на Войводата.

И ако днес знаем достатъчно много за този мъченик на българската свободата, заслугата е най-вече на Христо Попконстантинов. За да разберете силата на доверието между двамата, ще приведа един факт – **когато Стоян Заимов се среща с Петко войвода** и изявява желание да биографира живота му, комитата отсича: *„Дал съм вече дума на Христя Попконстантинов"*.

Със семейството ми

Книгата излиза през 1895 г.

За разлика от мнозина днешни историци и социолози, управници и политици, Христо Попконстантинов открива истината за единния родов корен на родопчани още през 1876-а, разбира фундаменталната й същност за изясняване на националния въпрос и я прокламира открито, без страх. *„Всички села – пише той – са населени с българи от мохамеданско и християнско вероизповедание. В наше Петково има много мохамедани, които казват, че бащите на повечето техни дядовци са били християни. Чудно може да се види някому, ако кажа, че в наше село се намират между християни и мохамедани близки роднини, даже първи и втори братовчеди. Старите круши и ябълки, череши и други овошки се берат от едните и другите, и това е голям факт, че турчеенето по нас (в поречието на р. Малка Арда – б.а.) е ставало и около 1800-1820 година"*.

Да се демонстрира такава позиция в онова смутно време, когато империята е вдигнала меча си, за да обезглави българското неподчинение, когато Перущица и Батак са посечени на дръвника, е била необходима политическа зрелост, научна и историческа проницателност, доблест, сила, мъжество.

Личността на Христо Попконстантинов продължаваше да ме изненадва, изпълваше ме със самочувствие, караше ме да се гордея, че съм роден в неговата земя. Връх на моето изумление беше

приятелството му с патриарха на българската литература Иван Вазов.

След проф. Иван Шишманов, Попконстантинов е найблизкия сратник на народния поет. Нему Вазов възлага редакторската работа в последната фаза при отпечатването на романа *„Под игото"*.

От многобройните писма и срещи между двамата, става ясно **колко дълбоко народният поет е вярвал и се е осланял на своя другар.** *„Господин Константинов, – пише му Вазов, – днес прах в Държавната печатница третата кола от романа ми, на която направих коректура (трета). След поправянето й, моля, проверете я и тогава да се печати. При това, моля да направите в същата кола следоющите изменения: (и разпорежда какви промени да направи неговия приятел б.а.)"*. **От Христо Иван Вазов е търсил информация по време на дирения та си в Чепино, Бабек и други краища на Родопите**.

След като прочел книгата *„Страшната пролет в Ахъчелеби през 1876-а"*, **Захари Стоянов му пише:** *„В днешно време, в лицето на всеки книжовен труженик, аз уважавам човек много повече, отколкото различни герои на всички постове и депутати. Човек, който се решава да напише, макар и нищожно книжле, е знак, че за минута той се възвишава над чиновническото блато и хищното ламтене за богатство и пари. Прочее дерзайте!"*

Христо Попконстантинов разгръща богата книжовна, преподавателска и народополезна дейност в Родопите и столицата на България. Сътрудничи на много вестници и списания, устройва библиотеки, името му не слиза от страниците на Сборник-а за народни умотворения... Но преди всичко той си остава писател. От неговото перо са се родили: пътеписът *„От Витоша до Родопа"*, *„Спомени за страшната пролет в Ахъчелеби през 1876 г."*, *„Петко войвода – бранител на родопските българи"*, *„Непокорните села в Родопските планини"*, *„Маронската битка в 1878 г."*, *„Чепино"*. *„Едно българско краище в северозападните разклонения на Родопските планини"*, *„Краището Бабек в Родопите"*, *„Материали за изучаване на родопското наречие"*, *„Песни из личния живот. От Чепино"* **и множество етнографски и фолклорни изследвания. Името му се вписва достойно сред имената на столичния елит, а в Родопознанието Хр. Попконстантинов е първият от яркото тризвездие, което образува със Стою Шишков и Васил Дечев.**

***

На 14 юли 1899 г. угасва сърцето на един от най-интелигентните синове на Родопите. Сърце отдадено на словото и свободата. На Родопите, на България. Освен богато книжовно и обществеполезно наследство Христо Попконстантинов оставя **жена-вдовица и шест деца сираци** на възраст между **една и петнайсет години. Само Константин,** най-големия му син, помнел ясно образа на баща си. Прекомерната му заетост лишавала децата от бащина ласка. **По време на Балканската война – 1912 година, у Константин се пробужда непокорната родова кръв и той заминава на фронта.** При Селиолу (Турция) **куршум пронизва последния жив спомен за големия родопчанин. Империята си отмъщава за непокорството на Христо Попконстантинов, убивайки първородния му син.**

Такава е зловещата традиция в нашата, а вероятно и в световната история – да не остава нищо добро ненаказано. Но добротворството и талантът на моя земляк от с. Петково, **нищо не може да помрачи**. Неговите книги са живи. **Аз ги открих като юноша и ги прегърнах завинаги. Те станаха част от моето знание, от самочувствието ми, от моята гордост.**

1990-2018 г

БЪЛГАРИЯ НАД ВСИЧКО!

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Минчо МИНЧЕВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:
Проф. д. ик. н. Бончо АСЕНОВ
акад. Васил ГЮЗЕЛЕВ
Габриела МИХАЙЛОВА (редактор)
д-р инж. Марин БЕЛОЕВ
Проф. дфн Нако СТЕФАНОВ
акад. Николай ХАЙТОВ
ст.н.с. Румен ВОДЕНИЧАРОВ
Проф. д-р ист. н. Тодор МИШЕВ
Фотографии Борис Марков

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
1000 София
ул. Пиротска №3
тел.: 02 985 23 07
тел./факс: 02 846-50-01
ИЗДАВА
"Втора Зора" ЕООД

Печат "Нюзпринт", София, ул. "Тинтява" 100
БАНКОВА СМЕТКА:
Уникредит Булбанк
IBAN BG43UNCR70001519963494
BIC
UNCRBGSF
Приемат се оригинали по стандарт 30 реда, 56 машинописни знака.
Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Броят е приключен редакционно на 26.10. в 14 часа.
Хонорари се изплащат в сряда и четвъртък от 13 до 15 часа

ISSN 1310-8492

СЪРЦЕ, ОТДАДЕНО НА СЛОВОТО И СВОБОДАТА

160 години от рождението на ХРИСТО ПОПКОНСТАНТИНОВ

Светозар Казанджиев

Пристигнал от селото в града, съвсем незначителен за мерките на онова време, аз започнах постепенно да се отдалечавам от старите богове и старите спомени. Прощавах се с инстинктите, които ме съединяваха с природата. Откривах нови, способни да ме слеят с духа. Попаднал сред много хора и книги, имах сигурен шанс да открия **приятели и кумири.** Понеже по-трудно ги срещах **сред хората, в книгите беше съвсем лесно – трябваше само да ги разтворя и прочета.**

Художествената литература бе моята стихия. Вече имах любими автори и още по-любими книги. За съжаление, между тях, нямаше нито един от Родопите. Този факт ме натъжаваше, защото нямах нищо по-скъпо от родния край. Един ден, когато прелиствах *„Старопланински легенди"* **на Йовков** и ги съпоставях с **легендите на Медино, мой преподавател по философия – замислен и външно мрачен човек, ме хвана под мишница и поехме по алеята пред Райковската гимназия в Смолян.** (бях деветокласник в същото училище, известно тогава като *„Родопски университет"*.) Разговаряхме за литературата, фолклора и психологията на родопчани... От него чух за първи път имената на *„златното"* **тризвездие Христо Попконстантинов, Стою Шишков и Васил Дечев. Трима мъже, посветили живота и творчеството си на Родопа. При това и тримата родени в планината.**

Силно ме впечатли **Христо Попконстантинов. Не защото бе пръв между тримата, не и за това, че беше първият родоповед, свидетел на Страшната пролет в Ахъчелеби през 1876-а, нито защото бе стигнал интелектуалния елит на България в края на XIX век и беше станал част от него, а защото бе роден в село Петково – недалече от моето, разположено на брега на р. Малка Арда, която се вливаше в Голяма, току пред Медино.** (Не търсете селище с това име на географската карта. То е обобщение на всички места в Родопите, свързани с моя живот). Това откритие ме изпълни с надежда. Насочи ме към архивите и библиотеките, разпали страстта в мен да разлиствам стари книги, да чета и препрочитам написаното от именития ми земляк.

Христо Попконстантинов: „Аз свидетелствах за Страшната пролет в Ахъчелеби"

печатан на корицата на пожълтял сборник. От снимката ме гледаше дълбок, проницателен поглед на интелектуалец, който знае своето място в живота. Човек на средна възраст, със слабо, скулесто лице, с коса вчесана на път, високо чело и хайдушки мустаци. Костюмът му бе черен, ризата – бяла, а папионката на възел, модерна за онова време... **Гледаше ме човек постигнал всичко в своя живот благодарение на собствения си труд. Родолюбец, познал възхода и падението, изпитвал горест и страдал за своя народ. Гледаше ме философ осъзнал простата истина, че всички светли неща на света са дошли след блясък. Истина, която съпътства краткия му живот от началото до края (1858-1899).**

***

Христо Попконстантинов е един от първите писатели на Родопа. Роден на 24 декември 1858 година в семейството на петковския свещеник Константин Манолов, той преминава като метеор през тъмния небосклон на планината. Дава сили, обич, талант, дава най-доброто от себе си за възраждането на родния край и умира на 41 години – млад, както са млади всички мечтатели. *„Бързах да живея – отчаяно, стремглаво, непрекъснато. Времето ме преследваше, стрелките на часовника тичаха след мен като уста на пирани, дните, месеците, годините препускаха, не ми даваха покой"*, **споделя пред патриарха на българската литература Иван Вазов, с когото го свързва дългогодишна и искрена дружба. Животът му е олицетворение на изненадата, но и на логическата последователност. Колкото повече се задълбочавах в него, толкова повече се изумявах и зареждах с гордост.**

Село Петково

Баща му, поп Константин

не е просто свещеник, който смята, че религията трябва да съществува за човека, а не човекът за религията, той е стожер. Идея, дух и материя събрани в едно. Черноризецът първи насочва своя любознателен син към трудните, често опасни пътища в живота.

На стр. 10-11

на по-назад. Те двамката и още няколко петковци са духът на селото...

***

Първото, което ме порази,

беше неговият образ, отмъчителна болка. Че духовните върхове на цивилизацията са издигнати с усилията на смели мъже, изстрадвали амплитудата на своята клета съдба, привикнали да превръщат страданието в

ВРЕМЕНА

Петър ВАСИЛЕВ

Какви кошмарни времена
върху главите ни се струпаха!
И цялата страна е в струпеи,
като след гибелна война.

А как е възможно и в такт,
с подскоци пъргави скандирахме.
И пипнахме, каквото дирехме,
спечелихме - и още как!

Но тъкмо в общия ни дом -
с права и ценности до шията,
като вълна ни люшна сприята
на чисто нашенски синдром.

И се видя като на длан
в какво сме цъфнали и вързали,
и накъде сме се забързали
като при мор необуздан.

И се разбърза от глух и сляп
сред тези съсипани наоколо,
че ножът е опрял до кокала
не само за самия хляб.

И току-виж, че сме на път,
след всички пъклени сценарии,
в една страна, но с две България
да спретнем пак народен съд...

ISSN 1310-8492